

Voorwoord

Luc de Vries

Dit themanummer van *It Beaken* is een direct en tastbaar resultaat van intensieve samenwerking tussen het Fries Museum en Tresoar. In 2008 werd een aantal mogelijke projecten besproken die de instellingen afzonderlijk niet of moeilijk konden uitvoeren, maar die in samenwerking een goede kans van slagen hadden. In deze projecten komen kernvragen in de Friese geschiedenis aan de orde waarop door innovatief onderzoek nieuw licht kon worden geworpen. Een van deze projecten was het laten uitvoeren van nieuw onderzoek naar het schrijfplankje van Tolsum, bekend als de koopakte van Tolsum.

In de jaren 2004-2007 was het plankje al diverse malen in lezingen behandeld en doel van excursies van het Nederlands Klassiek Verbond geweest. Tijdens een gesprek na afloop van een excursie werd in 2004 al door drs. Evert Kramer (Fries Museum) geopperd dat het plankje onderzocht moest worden door prof. dr. Alan Bowman in Oxford, die al jarenlang onderzoek deed naar de Vindolanda-wastafeltjes. Dit naar aanleiding van een eerdere suggestie van prof. dr. Klaas Worp aan hem gedaan. Maar in het bijzonder de lezing van drs. Joop Zeinstra in 2006 bij gelegenheid van de Verbondsdag van het NKV, geïllustreerd met zeer scherpe foto's afkomstig van het Fries Museum, maakte duidelijk dat nader onderzoek wenselijk was.

In de marges van een werkbespreking bij het Allard Pierson Museum in 2007 in het kader van 'Amsterdam, wereldboekenstad' kwam het plankje aan bod als belangrijk object. Hans Laagland BA, die namens Tresoar deelnam aan de werkbespreking, besprak met Worp diens suggestie om het plankje in Oxford te laten onderzoeken. Worp verduidelijkte dat het onderzoek betrof met innovatieve technieken die in het buitenland al vaak tot verrassende resultaten had geleid.

Al deze 'prikkel's leidden ertoe dat Kramer, Laagland en ondergetekende het plan opvatten om dit nadere onderzoek ook daadwerkelijk te laten uitvoeren. Laagland stelde een voorlopig projectplan op, dat ingebracht bij de directies van Fries Museum en Tresoar, in het najaar 2007 een akkoord kreeg. Het Fries Museum en Tresoar formaliseerden de samenwerking en een definitief projectplan werd in 2008 opgesteld, waarin als doelen werden vastgelegd: het onderzoek naar het schrijfplankje, de organisatie van een symposium en een publicatie voor een breed publiek.

Worp werd geconsulteerd als internationaal deskundige; hij op zijn beurt benaderde Bowman en dr. Roger Tomlin, die al jaren onderzoek deden naar de zogenaamde Vindolanda-wastafeltjes met gebruikmaking van moderne technieken. Bowman en Tomlin stemden in met het onderzoek en ruimden hiervoor tijd in en zij kwamen in samenwerking met Worp na vele maanden onderzoek tot opzienbarende resultaten.

Tijdens het drukbezochte symposium op 24 april 2009 zijn de onderzoeksresultaten in een brede context gepresenteerd, waarbij ook archeologische, rechtshistorische en wetenschapshistorische aspecten uitgebreid zijn belicht. Uiteindelijk zijn er diverse publicaties verschenen: dit nummer van *It Beaken*, een wetenschappelijke publicatie in *The Journal of Roman Studies* en de website www.tolsum.nl.

Dank gaat uit naar alle medewerkers van Fries Museum en Tresoar die een bijdrage hebben geleverd aan het laten slagen van het 'Tolsum-project'. In het bijzonder dank ik Hans Laagland en Evert Kramer voor hun bijdragen in het gehele project, John van Geffen voor zijn suggesties met betrekking tot diverse illustraties, drs. Paul Klarenbeek voor het verzorgen van de pr en communicatie, Marja de Graaf voor het verzorgen van de administratie van het symposium, de studiezaalmedewerkers van Tresoar en uiteraard de schrijvers in dit themanummer die met veel voortvarendheid hun symposiumbijdragen hebben omgewerkt voor publicatie. Aparte vermelding verdient dr. Jacob van Sluis voor zijn redactioneel werk en voor zijn bijdrage die niet op het congres is gepresenteerd, maar wel opgenomen is in dit themanummer. Als laatste een woord van waardering voor het feit dat de directies van het Fries Museum en Tresoar zonder meer akkoord gingen met het projectvoorstel, op een moment dat het plan nog nauwelijks was uitgewerkt.